

Ivan Žic - *Vrbnik na otoku Krku: narodni život i običaji*

Klara Volarić

U izdanju je Izdavačke kuće "Adamić" u Rijeci, Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu te Povijesnoga društva otoka Krka u Krku objavljen pretisak etnografske monografije *Vrbnik na otoku Krku: narodni život i običaji* Ivana Žica. Pretisak sadrži *Uvodnu riječ* predsjednika Odbora za narodni život i običaje HAZU, akademika Andrije Mohorovičića (VII–IX), *Nacrt sinteze za povijest Vrbnika na otoku Krku* akademika Petra Strčića (IX–LIII), *O etnografskoj monografiji Ivana Žica učitelja* dr. sc. Tanje Perić-Polonijo (LIII–LXIV), popis izdanja *Zbornika za narodni život i običaje* u kojima su objavljeni dijelovi Žicove monografije (LXIV), zatim slijedi *Vrbnik na otoku Krku: narodni život i običaji* (3–480), prilozi (480–501) i kazalo. Urednica je dr. sc. Tanja Perić-Polonijo.

U uvodnome dijelu akademik Mohorovičić osvrće se na vrijeme i razlog nastanka monografije te nudi kratak autorov životopis. Napominje da je izvorno objavljivana u Akademijinoj ediciji *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena* u razdoblju od 1899. do 1949., i to kao odaziv na upitnik Antuna Radića, koji je poslan nizu intelektualaca s ciljem prikupljanja podataka o narodnome životu i običajima radi njihova očuvanja. S druge strane akademik Strčić više pozornosti posvećuje vrbničkoj povijesti, koju ocrtava od početaka do danas, nastojeći argumentirati da Vrbnik – kao kolijevka glagoljice, a možda i Frankopana, te mjesto brojnih intelektualaca, posebno onih iz 19. st. – nije samo važan čimbenik krčke, već i hrvatske povijesti. Dr. sc. Perić-Polonijo nadovezuje se na akademika Mohorovičića te se podrobnije bavi Radićevim upitnikom, Žicovim prikupljanjem podataka i nastankom monografije, kao i njenom važnošću.

Sama se monografija, pisana vrbničkim govorom, dijeli u nekoliko poglavlja: *Priroda I* (3–29), *Priroda II* (29–65), *Tjelesni ustroj* (65–119), *Hrana i posuđe* (119–173), *Ogrjev i posvjet* (173–201), *Rad – sprave i oruđe* (201–263), *Zabave* (263–309), *Fraze i poslovice I* (309–340), *Fraze i poslovice II* (343–373), *Gojene životina* (377–409), *Rad – poslovi* (409–480). Svako se od tih poglavlja dijeli u nekoliko potpoglavlja, pa se tako u *Prirodi I i II* podrobno govori o smještaju Vrbnika, o

podrijetlu njegova imena (kao i drugih mjesta), o klimi koja vlada, o tlu i vodama, biljkama i životinjama, koje ne samo da se nabrajaju po vrstama već i abecednim redom, što je, svakako, dodatan posao.

Potom se opisuje tjelesni ustroj Vrbenčana: muškarci, uglavnom težaci, korpulentnije su građe, kao i žene, ali ih se ne može nazvati debelim ljudima, za razliku od svećenika i trgovaca, koji su – prema autoru – debeli zato što ništa ne rade. U *Tjelesnome ustroju* govori se o raznim vrstama bolesti koje pogađaju Vrbenčane, o "čekavskome" jeziku i o ustroju Vrbnika, koji se dijeli na one koji žive unutar gradskih zidina, tzv. *gradare*, i one koji žive van zidina, tzv. *venkare*, te se opisuje raspored ulica i kuća.

U poglavlju *Hrana i posuđe* opisuje se spremanje mesa, pa se tako detaljno opisuje ubijanje vola, svinje, ovce, kokoši, potom se opisuje priređivanje jela kao što su palenta i repa, a autor napominje da se uz svako jelo obavezno pije bevanda. U tome se poglavlju nalazi i detaljan opis muške, ženske, ali i dječje odjeće.

Slijedi poglavlje *Ogrjev i posvjet*, gdje se govori o grijanju kuća i rasvjeti, o pušenju i lijekovima; u poglavlju *Rad – sprave i oruđe* opisuju se pak razne sprave koje se koriste u svakodnevnome životu za obavljanje raznih poslova, od ribolova do poljodjelstva.

Naredna su poglavlja vrlo zanimljiva. *Zabave* su posvećene razbibrigi Vrbenčana, a *Fraze i poslovice I i II* mogu nam mnogo toga otkriti o govoru Vrbnika, kao i o njegovu mentalitetu. *Gojene životina* usmjerava pozornost prema uzgoju životinja, a to su u Vrbniku najčešće ovce. *Rad – poslovi*, kao posljednje poglavlje, govori o ribolovu, obrađivanju zemlje, o usjevima i prirodima, ali i kućanskim poslovima koji su rezervirani za žene, gospodarice kuće.

Na kraju monografije dodani su prilozi: *Dijelovi rukopisa* (480–488), a to je nekoliko stranica i skica za rukopis *Vrbnik na otoku Krku: narodni život i običaji; Pismo Antunu Radiću iz 1903.* (489–495) s ispravkama uočenih grešaka u dotad objavljenim dijelovima rukopisa i *foto prilozi* (497–500), koji prikazuju oltar župne crkve u Vrbniku (razglednica s početka 20. stoljeća, nekoliko fotografija Ivana Žica te nekoliko razglednica Vrbnika).

Što možemo naposljetku zaključiti? Ivan Žic revno se bacio na svoj mukotrpan zadatak, pa je u Vrbniku ostao zapamćen kao dragi gost mnogih kuća, koji je s papirom i olovkom u rukama bio uvijek u potrazi za novim informacijama. Ova monografija, koja je pisana vrlo pristupačnim i duhovitim stilom, predstavlja vrijedan

doprinos proučavanju Vrbnika te – zahvaljujući prije svega entuzijazmu Ivana Žica, a potom i svih onih koji su mu pomogli da tako nešto nastane – sačuvani su, barem na papiru, mnogi vrbnički običaji koji bi bez toga pali u zaborav.